

Obsah

<i>Být v krajině</i> (Václav Cílek)	8
-------------------------------------	---

<i>Síň první</i>	II
------------------	----

I Cesta pod zem	17
-----------------	----

ČÁST PRVNÍ – VIDĚT (BRITÁNIE)

2 Hroby (<i>Mendipské vrchy, Somerset</i>)	27
3 Temná hmota (<i>Boulby, Yorkshire</i>)	51
4 Podrost (<i>Epping Forest, Londýn</i>)	75

<i>Síň druhá</i>	101
------------------	-----

ČÁST DRUHÁ – SKRÝVÁNÍ (EVROPA)

5 Neviditelná města (<i>Paříž</i>)	109
6 Bezhvězdné řeky (<i>Carso, Itálie</i>)	145
7 Dutá země (<i>Slovinské vrchoviny</i>)	173

ČÁST TŘETÍ – PŘÍZRAKY (SEVER)

8	Rudí tanečníci (<i>Lofoty, Norsko</i>)	205
9	Okraj (<i>Andøya, Norsko</i>)	233
10	Modř času (<i>Kulusuk, Grónsko</i>)	263
11	Tavná voda (<i>Rasmussenův ledovec, Grónsko</i>)	297
12	Skrýš (<i>Olkiluoto, Finsko</i>)	319
13	Na povrch	341

<i>Poznámky</i>	344
-----------------	-----

<i>Poděkování</i>	358
-------------------	-----

<i>Výběr použité literatury</i>	362
---------------------------------	-----

Být v krajině

Václav Cílek

Málem to dopadlo jako v aforismu připisovaném Oscaru Wildovi, který psal recenze jenom na knihy, které nečetl. Nejdřív jsem knihu nemohl sehnat, pak mi nakladatel poslal soubor, který jsem nemohl otevřít, tak jsem si knihu konečně stáhl z kazašského pirátského webu, ale ve formátu, který se podařilo otevřít až pravděpodobně legálnímu indickému softwaru, který – jak jsem si nalhával – ještě voněl Gangou. Celou dobu jsem přemýšlel, jak mám tuto předmluvu napsat. Lovil jsem z paměti útržky rozhovorů, kdy jsme si na naší chalupě ve Lhotě u Dřevčic s Robertem Macfarlanem o podzemí či podsvětí vyprávěli, ale místo toho mi v paměti utkvělo jen několik detailů a každý z nich považuji za důležitý.

Robert tehdy přinesl z cesty po anglickém pobřeží oválený pazourek. Když jsem jej vzal do ruky, připomněla mi struktura na jeho povrchu lidskou tvář. Oba jsme byli překvapeni. Jako bych ani nedostal darem pazourek, jako by do hlubin hercynského lesa doputovala nějaká mýtická bytost ze staré dobré Anglie. Podobné kameny s sebou nosili mezolitičtí lovci, s jejichž stopami se Robert potkával mezi pravěkými mohylami na odlesněných anglických pláních. Na celé věci byl nejvíc pozoruhodný instinkt, s jakým téměř bez prohlížení a uvažování vybral právě tento kámen.

Začínal jsem si uvědomovat, že jeho mysl podobně jako u bardů či čarodějů z Mabinogi putuje složitými podzemními cestami a nebloudí přitom. Možná si občas zajde, ale neztratí se. Podobá se vláknu houby, které spojuje dva různé stromy. V přírodě se toto spojení dá dokázat pomocí radioaktivního izotopu uhlíku, ale v Robertově případě bych nejbližší analogii našel ve skrývajícím se (skrytém?) logice keltských příběhů, jak je třeba koncem 19. století zaznamenal Joseph Jacobs. Podobný způsob myšlení bychom našli u W. B. Yeatse, ale s Robertem jsme se shodli, že jeho a nejspíš i moje psaní by nebylo v této podobě možné bez knih W. G. Sebald, zejména jeho *Saturnových prstenců*.

Ještě mi to nedá, abych neupozornil na jeden významný zdroj současného, ale hluboko do minulosti zakořeněného uvažování o krajině – jsou

jím knihy archeologa Richarda Bradleyho, který zkoumal kamenné kruhy, posvátné studně, lomy na kámen a způsoby, jakým se generaci po generaci dědí úcta ke krajině.

Další pozoruhodný moment jsem zažil, když se Robert vracel z celodenní cesty kolem Vlhoště, a to ve stavu intoxikace krajinou jako velmi klidný, velmi naplněný poutník tlumící svoji mykorhizní zář. Jak scházel k naší chalupě, která leží na dolním konci vísky, musel projít kolem několika velkých, rozkvetlých lip, které voní jinak než cokoliv v Anglii. Na chvíli pár větami evokoval vůni anglického pobřeží, aby zdůraznil, v jak smyslově odlišném světě se ocitl. Působil přitom tak pěkným, vyrovnaným dojmem, jaký bychom spíš čekali u babičky Boženy Němcové, která s venkovem srůstala celá desetiletí.

A ještě jedna poznámka. Když začínal psát, tak knihkupci nevěděli, kam mají jeho knihy zařadit. Pak někdo vymyslel přihrádku „Psaní o krajině“, která se během těch víc jak dvaceti let začala zaplňovat dalšími jmény, až vznikl – či spíš byl rozeznán – nový literární obor, který bez problémů vysledujeme k Williamu Wordsworthovi či ještě hlouběji (do historie). Angličané mají silnější vztah k zemi než ostatní národy, v tom se jim Češi asi podobají nejvíc, a tak čekám, že zatímco dnes si u nás Robertových knih všimne jen znalec, po letech se stanou stejně klasickými tituly jako třeba knihy Johna Muira.

Robert Macfarlane je profesorem literatury v Cambridge. Hodně četl a hodně chodil po krajině. Zajímaly jej staré cesty, poutníci, život v horách, cesty kolem moře, ale také se musel věnovat svému povolání a studentům a donekonečna vysvětlovat motivy, struktury a styly psaní.

Jak jsem už říkal, dívám se na něj jako na keltského barda s mimikry sice velice přirozeného, ale jinak úctyhodného profesora na jedné z nejslavnějších univerzit světa. Jeho knihy nás mohou bavit nebo zavádět do témat, jakými jsou příroda, osud této civilizace či dokonce antropocén, ale snad jen literáti postřehnou, jak silně a jednoduše jsou spjaté s celým esejistickým a venkovským proudem anglické literatury, jako kdyby někdo přepsal hudbu Ralpa Vaughana Williamse do slov. Vyrosl do nenápadné velikosti, jakou si nejspíš ani nepřál, protože mu stačilo být v kontaktu s dobrými slovy, chodit po starých cestách, občas se ponořit pod zem a pak nechat zaznít tomu, co jej oslovilo.